

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УВАГИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Галета Антоніна Миколаївна,
здобувач вищої освіти, магістр
соціально-психологічного факультету
tonygaleta85@gmail.com

Стахова Ольга Олександрівна,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти
stakhova.ol@gmail.com
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, Україна

У контексті психологічного та педагогічного дослідження увага є ключовим аспектом розвитку когнітивних функцій дитини, зокрема дошкільного віку. Саме на даному віковому етапі формування уваги відіграє вирішальну роль у процесі навчання, соціалізації та взаємодії дитини з оточуючим середовищем. Дошкільнята активно досліджують світ навколо себе, вивчають нові явища та отримують інформацію через спостереження, спілкування й гру.

Проте для дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення розвиток уваги може мати свої особливості та виклики. Відхилення у мовленнєвій діяльності, такі як дислексія, дисграфія, дислалія, афазія тощо, можуть впливати на ефективність сприйняття та обробки інформації, що призводить до труднощів у формуванні й утриманні уваги. Це виявляється у зниженій здатності концентруватися, відволіканні, швидкій втомлюваності під час виконання завдань, що вимагають уважності та концентрації. Тому розуміння особливостей розвитку уваги у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення є критично важливим для ефективної корекційної й розвивальної роботи.

Порушення мовлення у дітей можуть бути спричинені різними факторами, включаючи генетичні особливості, вроджені вади розвитку, неврологічні аномалії або середовище, у якому зростає дитина. Ці становища можуть впливати на розвиток різних аспектів мовлення, а також на увагу та концентрацію дитини.

У зв'язку з цим, О.В. Гайдукевич, розкриваючи особливості розвитку уваги дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями, серед причин порушень уваги у дітей із мовленнєвими вадами виокремлює:

- 1) мовні порушення: недорозвинення мовлення ускладнює розуміння інструкцій, планування та контроль за діяльністю;
- 2) неврологічні порушення: можуть негативно впливати на функції мозку, які відповідають за увагу;

3) соціальні та емоційні проблеми: тривожність, невпевненість у собі, низька мотивація також можуть негативно впливати на увагу [3, с. 144].

Як бачимо, для дітей із порушеннями мовлення цей процес може мати свої особливості та викликати додаткові труднощі.

Таблиця 1. Особливості розвитку уваги у дітей із порушеннями мовлення

Відхилення у розвитку уваги	Прояви
<i>Низький рівень довільної уваги</i>	Дітям важко зосередитися на завданні за словесною інструкцією, їм потрібна постійна допомога та підтримка дорослого.
<i>Звуження обсягу уваги</i>	Діти можуть сприймати та утримувати в пам'яті меншу кількість інформації, ніж їх ровесники з типовим розвитком.
<i>Нестійкість уваги</i>	Дітям складно зосередитися на одному об'єкті протягом тривалого часу, їх увага легко відволікається на сторонні подразники.
<i>Труднощі з переключенням та розподілом уваги</i>	Дітям складно переключатися з одного завдання на інше, а також одночасно утримувати в полі уваги кілька об'єктів.

Зважаючи на вищезазначені виклики, необхідно відмітити, що сьогодні у психолого-педагогічній науці та її практиці розроблено низку спеціалізованих методів і підходів, які допомагають дітям із порушеннями мовлення розвивати увагу.

Як показав проведений нами теоретичний аналіз літературних джерел, зокрема праць О.Б. Белової, О.В. Войтенко, О.М. Гончаренко, О.В. Зайченко, О.А. Ковальчук, О.Л. Кононенко та ін., важливо створювати для дітей із мовленнєвими вадами гармонійне середовище, яке сприяє розвитку їхньої уваги [1], [2], [4], [5], [6], [7]. Така робота може включати в себе:

1) індивідуалізований підхід до навчання. Кожна дитина з порушенням мовлення має свої унікальні потреби й можливості. Важливо розробити індивідуальний підхід до навчання, який враховує її здібності та рівень розвитку. Це може включати в себе корекційні заняття з логопедом або фахівцем з розвитку дитини, спрямовані на покращення мовних та увагових навичок.

2) використання візуальних підказок. Для багатьох дітей із порушеннями мовлення візуальні підказки можуть бути корисними для поліпшення їхньої уваги й розуміння інформації. Це може включати в себе використання карток зі словами, малюнків чи символів для підтримки комунікації та навчання. Візуальні підказки можуть допомогти дитині легше зрозуміти й запам'ятати інформацію.

3) ігрові методи для залучення уваги. Гра – це потужний інструмент для розвитку уваги дітей. Використання ігрових методів під час навчання може зробити процес більш цікавим і захоплюючим для дітей із порушеннями мовлення. Такі ігри сприяють не лише розвитку уваги, але й підвищують показники пам'яті, формують мовленнєві та соціальні навички [4, с. 45].

4) постійна підтримка та похвала. Важливо створювати позитивне та підтримуюче середовище для дитини з порушеннями мовлення. Похвала за

зусилля, навіть якщо вони маленькі, може значно підвищити мотивацію й самоповагу. Постійна підтримка з боку батьків, вчителів та інших дорослих є важливим фактором успішного розвитку дитини.

Таким чином, забезпечення індивідуального підходу до кожної дитини з мовленнєвими порушеннями, врахування її потреб та особливостей, співпраця між усіма учасниками освітнього процесу з метою створення оптимального середовища для навчання та розвитку цих дітей сприятимуть покращенню якості життя та подальшому успіху дошкільнят із мовленнєвими вадами, допомагаючи їм розвивати свої когнітивні здібності й досягати реалізації свого повного потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Белова О.Б. Розвиток довільної уваги у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення засобами дидактичних ігор. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. Київ, 2021. № 58. С. 13-19.
2. Войтенко О.В. Формування стійкості уваги у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон, 2022. № 37. С. 63-68.
3. Гайдукевич О.В. Особливості розвитку уваги у дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями: монографія. Київ, 2022. С.144-145.
4. Гончаренко О.М. Роль дидактичних ігор у розвитку концентрації уваги у дітей дошкільного віку з дизартрією. *Дефектологія*. Київ, 2022. № 2. С. 45-50.
5. Зайченко О.В. Розвиток переключення уваги у дітей дошкільного віку з алалією. *Спеціальна освіта*. Київ, 2023. № 1. С. 25-31.
6. Ковальчук О.А. Вплив мнемотехніки на розвиток слухової уваги у дітей дошкільного віку з загальним недорозвиненням мовлення. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. Миколаїв, 2023. № 1. С. 118-123.
7. Кононенко О.Л. Логопедична робота з розвитку довільної уваги у дітей дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення: навчально-методичний посібник. Київ, 2023. С.121-122.